

Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglu@mail.ru

ÜŞÜYƏN XATİRƏLƏR

Hələ ki onlarla isinirəm

Hava qəflətən dəyişdi. Əslində heç qəflətən də deyildi. Az qala on gün idi ki, simləri tez-tez dəyişirdi-gah aşağıda çalırdı, gah yuxarıda. Necə deyirlər, "mesajını edirdi" bizlərə. Elə bu "mesajı edirdi" sözünü dilimə gətirəndə yadıma bir lətifə düşdü. Onu ustad Hüseyn Arifin adı ilə də bağlayırlar. Amma nə qədər doğrudur deyə bilmərəm. Lətifə belədir ki...

Deməli, günlərin birində Əzrayıl həzrət olur bir Allah bəndəsinin qarşısında və deyir:

- **Dur gedək!**

Allah bəndəsi bir aşağı baxır, bir yuxarı baxır və deyir:

- **Bu boyda da namərdlik olar? Gəlməmişdən bir xəbər göndərərdin, mən də hazırlığımi edirdim. Heç olmasa alimdəki işi bitirirdim.**

Əzrayıl halını pozmadan deyir:

- **Sağdakı qonşun Məmmədi tanıyırdın?**

Bəndə dərhal cavab verir:

- **Əlbəttə, Allah rəhmət eləsin.**

Əzrayıl:

- **Onu keçən ay apardım. Soldakı qonşun Qulami tanıyırdın?**

Bəndə yenə dilənir:

- **Əlbəttə, Allah rəhmət eləsin.**

Əzrayıl yenə halını pozmadan:

- **Onu da keçən həftə apardım.**

Day bundan başqa nə cür xəbərdarlıq edaydım sənə?

Bəndə susur...

Bəli, indi hava da bizə müxtəlif simlərdə ismarcını elədi. Gah isti oldu, gah qəflətən soyuq, gah yağış, gah tufan... Bütün bunlar xəbərdarlıq idi də... Bütün bunlar qarın gəldiyini söyləyirdi də - həm biza, həm də başımızın böyüklərinə. Na isə... dard həvə dardı deyir. Dərd bu havada üşüməkdən necə qorunmaq dərddi. Lap bir az da deqiliyyə gətsəm, heç üşüməkdən qorunmaq da dərd deyil. Yəni olub-qalınını geyinəcəksən, yorğanına, adivalına bürünüb bir küncdə oturaçaqsan. Dərd üşüyən ürəyin, üşüyən ruhund dərddi. Onu isitmək üçün o üşüyən ruh qədər, üşüyən ürək qədər də odlu-aloğlu ürəyin, ruhun atəşi gərəkdə sarılısın bir-birinə, söykənsin bir-birinə... dursun göz-gözü, dursun nəfəs-nəfəsə və qalib gəlsin təbiiyyətin çılpaqlığına... qalib gəlsin duyğuların pozulmuş nizamına... qalib gəlsin özünə, sözüncə, bütövlüyünə...

Bəli, bu fikirlərin arxasında düşüb gəlmək bəlkə də sizə xoş gəlməyəcək. Amma mən sən vaxtlar daha çox baş verən hadisələrin mahiyyətində, cizgilərində, hərəkət mexanizmində öz iç dünyamın çirpintilərini, düşüncələrini, istəklərini, lap hansısa xırda bir işə ucunu vintini gəlmək istəyirəm, tapmaq istəyirəm.

Bəlkə də bu dəlilikdi, bəlkə də özündənmişbəhlikdi... lap bəlkə də xəstəlikdi... na bilim. Amma hər nədisə mən öz içimim diqqətinə uyub oturmaq qurduğum xəyalım, içində daşdıgım aləmin, bəyində cıladığım düşüncələrin oxşarını, bənzərini, eynisini və yaxud da kiçik bir nöqtəsinə tapmaq üçün sinov gedirəm. Elə bilirəm onu tapsam, bəlkə na isə dəyişdi... bəlkə na isə baş verdi... və bəlkə o na isə məni ümidləndirdi. Amma neyləyim ki, mən soruşayırəm, mən axtarıram, zaman isə öz axarındadır. Mən bu axara necə "dur!" deyim, necə "dayan!" deyim bilmərəm. Bildiyim odur ki:

Gözümü yumuram

İçində

gözümü açırım

önümdə

ötən anlarımda,

günümdə

sanınla

göz-gözü

üz-üzə

dayanıram, dururam...

mən

səndə yaşayıram

səndə

özümü unuduram-

bunu

sən istəmənsən də!..

Var-gəl edirəm. Bu, havanın soyuq olmasına bir işarə deyil. Ona görə var-gəl edirəm ki, özümü axtarıram. Kim-dənsə soruşmağa utanıram. Necə soruşum ki, məni görmüsünü? Təsəvvür edin ki, belə bir sualla sizə müraciət edirəm. Onda mənə necə baxarsınız? Bax, onu təsəvvür edib ehtiyatlanıram və heç kimdən məni görüb-görmədiyini soruşmuram. Özüm özümü axtarıram var-gəl edə-ədə, fikirlərimi dağarına daşıya-daşıya. Və bir də dəftər-kitabın, kağız-qələmin arasına boylanıram. Fikirləşirəm ki, orda ilişib qalmış olaram. Adətən kitabxanada, kitab mağazalarında o qədər ilişib qalmışam ki...

O yaddaşla baxıram kitab-dəftər arasına. Amma yox! Orada da yoxam. Deməli, mən çox-çox uzaqlarıdayam. Əgər yaxında olsaydım gözə dəyərdim, kimləsə qarşılaşardım. Heç olmasa dostlardan, tələbə yoldaşlardan kimsə halımı soruşardı, salam verərdi. Mən özümü görüb tanıyardım. Bax, bu məqamda rəhmətli Vahid Əlifoğlu yadıma düşür. O bir dəfə mənə məktub yazmışdı. Yazmışdı ki: "Aye, ay qağça, sənin mən ölümün var o Bakıda. Axtaranda da tapmaq olmur. Telefonunda də zəng çatmayında ağılımdan yüz-yüz fikir gəlib keçir. Fikirləşirəm ki, bunu məşinim vurd'u! Kulekmi götürüb atdı qandızı? Yoxsa, gəcəqonduşu uçu, dənizə atıldı?" He, Vahid, Allah sənə rəhmət eləsin! Vaxtında sənə qulaq asmadım, sənini dinləmədim. Sözüncə eşitseydim, indi mənim də dörd yoldakı çayxanada küncün birində yerim varıydı. Oturmuşdum bir küncdə sənle siqarət tüstüləyib, çay içib böyük ədəbiyyatdan danışarıydı. Amma qulaq asmadım. Yayıpşım Bakırın asfaltından. Axırda da elə asfaltla da çevrildim tap-

dalana-tapdalana. Ruhumu hər kəs öz istədiyi kimi yabaladı, süngülədi, dəlik-deşik etdi...

İndi də ayağa durmaq, yerimək, bir az iri addımlar atmaq istəyirəm. Amma o təpərim yoxdu, o gücüm qalmayıb. Sən demə, o təpər də, o güc də dostlarımdan, Haqqa qovuşan üzü nurlu adamlardan ibarət imiş. Onlar öz gedişləriylə, öz köçləriylə mənim gücümü də, mənim təpərimi də apardılar. Amma yaxşı elədilər. Mən də onların dalaqında gedəndə yüküm yüngül olacaq, tez gedib çatacam, yorulmayacam yoldan... Na isə...

Bəli, mən özümü axtardığım bir məqamda hardansa yadıma gəlib düşür və mən yadıma düşən o məqamı təkrar yaşamaq istəyirəm. Çünki onda mən var idim, onda mən özümü axtarmırdım hələ və sənənlə göz-gözü dayandırdım. Elə göz-gözü dayandırdığım məqamda da sənə demişdim bu misralara:

Çətin olacaq sənə

Kirpikdən yaş qoparmaq...

Bu yaşı da ovucunda

Mazar üstə aparmaq...

Axi qatıl özünsən!..

Hər dəfə düşündə

Səslənəcəkdə bir ah...

Ömrün boyu çiyində

Daşınacaq bu günah-

Axi qatıl özünsən!..

Şahar yer axtaracaq

Gözünü gizlətməyə

Hatta sən özündən

Özünü gizlətməyə -

Axi qatıl özünsən!..

Nə cavab verəcəksən

Dilin çəşib ad desə

Bu adın qatılın

Adın sənə yad desə -

Axi qatıl özünsən!

Yaxın günlərin söhbəti. Bir dostla günümüzü-güzəranımızı müzakirə edirdik. Elə istəyirdik ki, uyğun bir variant tapa. Elə bir variant ki, sıxıntılardan, bizə olan basqılardan və nəhayət, qurduğumuz xəyallardan sevdiklərimizi müəyyən qədər qonuya bilək. Çünki bizim zəlliyimiz, hətta xayəlpərvərliyimizin özü belə sevdiklərimizə həmişə problem yaşadır, onları həmişə çətin duruma salır.

Bizim xeyalımızla onların gerçək ölcüləri ziddiyyət təşkil edib. Bu da sənəndə könül qırıqlığına, ruh incikliyinə səbəb olubdu. Bax, bundan siqortlanmaq mümkün olmasa da, hər halda bir az qorunmaq, bir az daldalanmaq mümkündür. Amma nə qədər çalışdıqsa, uyğun bir variant tapa bilmədik. Buna həm zamanın sürəti imkan vermişdi, həm də bizim maddi durumumuz. Ona görə də elimizi utandıgı cibimizdən çıxarıb elə bir-birimizə tərəf

uzatdıq. Möhkəm-möhkəm sıxıb ayrıldıq. Başqa vaxtlar belə etmirdik. Heç olmasa cibimizdə utandıgından gizləndirib ikimiz bir masa arxasında ən azı iki möhtəşəm tost demək xoşbəxtliyini yaşayırdıq. Amma sən demə, bunun ömrü bura qədərmiş. O da tarixin arxivinə üz tutub. Və biz onun arxasında kədərli-kədərli baxırıq. İçimizdə nələrdə düşünürük, dilimizdə isə:

- **Qalsın gələnlə dəfaya, onda oturmaq - deyirik.**

Ha, havanın şıltaqlığı müxtəlif ovqatlar yaratsa da, mənim yadımdan mövzunun lap ilk cümləsində dediyim üşüməyi çıxarmır. Çünki ürəyim üşüyür, ruhum üşüyür. Və mən indiki hava duyurum yalnız cismim üşüməsi kimi qəbul edənləri gülməli adamlar sayıram. Və onlara özümü axlara-axlara güldürəm.

Görəsən bu adamlar niyə özlərini isti bir yerə verib isinmirlər ki? Çayxanalarımız, kafelərimiz, barlarımız, na bilim saysız-hesabsız ayləncə yerləri... Ya da məhəllədəki qazanxanalar... Gedib küreyini söykəyirsən iri ölcüklü boruları birinə və xumarlanırsan. Nə sənəndən pul istəyən yoxdu, nə də kimsanın yerində dursunsa ki, desin bir az o yana çəkili...

He, mən bütün bunları dedim və bil-gisayarda da yazdırdım. Siz də uyğun bilənsiz oxuyacaqsınız. Amma mən sizdən soruşduğum suala cavab ala bilmədim. Yəqin o cavabı nə vaxtsa tapsanız mənim ünvanına mesaj atarsınız.

Çünki mən qalın ömrüm boyu əncaq var-gəl edə bilmərəm. Nəhayət ki, dayanmalıyam, özümü tapmalıyam. Bax, indi bu dəqiqə hiss edirik ki, göy üzünə doğru gedirik və ordan qulağıma səslər gəlir. O səsləri siz də mən piçıldayıram. Yəni əslində onlar mənim anladığım dildə danışirlər. Ona görə mən sizə onu çevirib çatdırıram.

**Bir həzin məsəlinin sədələri altında
həm də göyün
sonuncu qatında başını
səykəyib sənəmə
sof əlimi
alib əlinə...
Sax əlimi təsə
līgək edib
bəlino
ağır-ağır
rəqəş edir
havafanımız
xatirələrini...**

He, nə vaxtsa bu piçiltiəri lap açıq-aşkar eşitsəniz ürəpənəyiniz, narahat olmayın. Onsuz da bu həyatınız üzünə havanın üzü kimi çox soyuqdu. Sadəcə, o, kimsəni çöldən üşürdü, kimlərsə içdən. Mən hələ ki, xatirələrlə isinirəm.

